

פתח דבר

אנו שמחים להציג בפניכם גיליון זה של **דרך אפרתה** המציג מחקרים ומאמרים בחינוך ועיונים בדידקטיקה ובדרכי הוראה.

חנן יצחקי 'במאמרו ועמך כולם צדיקים - לדרכו החינוכית של "בעל הטורים" - רבנו יעקב בן הרא"ש', מציג שילוב של הנהגות חסידיות עם הנורמות ההלכתיות שהיו מקובלות על הפוסקים הנורמטיבים ועל העם.

פתיחת שיעור בשירת ניגון חסידי הפכה אצל **נעמי שפירא** למחקר הבודק את השפעת הניגון על אוירת הלכידות החברתית בכיתה. באחד הראיונות במהלך המחקר ביטאה מראיינת את תחושותיה על כך שהמורה שרה בכיתה בתחילת השיעור ואמרה: "זה היה כאילו את מספרת את הסודות הכי גדולים שלך. זה יצר קרבה, וגם נכנסת לאחדות שלנו, היינו במין אוירה כזו של ביחד, וזה עשה משהו לכל הקבוצה". אחרת דיווחו על התרגשות מהניגון: "מאוד התרגשתי מהניגון, וזה גרם לנו, לי... מאוד להתרגש מזה".

ליצירתיות של מורה תהיה השפעה על השיעור, יצירתיות של תלמידים אפשר למדוד, ועשו זאת במחקר - **רבקה לפשיץ, פנינה קליין (ז"ל) ואסתר עדייפה** - הן בדקו את מדדי היצירתיות של ילדים וצויריהם במעבר בין גן לכיתה א' וגילו ירידה ביצירתיות הנשענת להנחתן על הירידה ביכולות היצירתיות והציוור עם כניסת הילד לבית הספר.

שני מחקרים בגיליון בוחנים עניינים הקשורים בחברה ובקשרים משפחתיים; **אסתר מלחי** במאמרה על ילדות ומשפחה בספרות הילדים החרדית לגיל הרך בודקת אם התהליכים והשינויים שהתרבות והחברה עוברות מטביעים את חותמם על ספרות הילדים; היא מתארת שינויים שהחברה החרדית עוברת תוך היפתחות כלפי העולם שמחוצה לה, כמו למשל השתלבות בעבודה, בהשכלה הגבוהה, בשירות הצבאי ועוד המשפיעים על ספרות הילדים החרדית.

יערה שילה ויאן סרדצה בחנו את הקשר בין הזמינות הרגשית של האם לבעיות ההתנהגות של הילד. הם הראו כי ביכולת של זמינות רגשית אימהית טמון פוטנציאל רב להפחתת בעיות התנהגות.

נושא הנחלת הזיכרון נמצא על סדר יומנו, ובוודאי במסגרות החינוכיות השונות - **תרצה פריש** במאמרה מציגה מגמות בהנהלת הזיכרון הקיבוצי שבמלחמות עמלק בישראל במדבר לאורך הדורות, ומנתחת את הגורמים לתמורות שחלו במגמות אלו תוך התייחסות להנחלת הזיכרון בכלל ולעניינים ספציפיים כזכירת עמלק בפרט.

כאמור, חלק מהמאמרים בקובץ זה עוסקים בדיקטיוקה ובדרכי הוראה; בעידוד חשיבה יצירתית אצל סטודנטים לגיל הרך ואצל ילדים, כפי שמציגה **אורית הוד-שמר**; בעיון בדמותו של אליהו במלכים, במלאכי ובחז"ל במאמרם של **אלי קון וזלמן אייזנשטוק**.

ועוד בהוראת תנ"ך - **דוד שניאור** מציג שתי דרכים דיקטיוטיות בתנ"ך המתבססות על ההנחה כי דרך קריאה צמודת טקסט אפשר להבחין בשינויים הקוטביים של משמעות המושג הראלית לאורך תקופת ספרי המקרא. למשל, הוראת המושג 'ארץ זבת חלב ודבש' - יכולה להתפרש כתיאור של ארץ מרעה שגדלים בה עשבים הטובים לצאן ולדבורים או להפך - כארץ חקלאית טובה אך לא ארץ מרעה.

כל מורה המלמד בכיתה רגילה מתמודד גם עם תלמידים לקויי קשב; במאמרה של **הדס דוויק** מוצעות המלצות מעשיות להתמודדות מסוג זה.

עם צילילי הניגון החסידי, היצירתיות וחיזושים בדרכי ההוראה מוגש לכם, הקוראים, קובץ זה, ואנו מקווים כי תמצאו עניין בתכניו המגוונים.

העורכת